

ՀԱՅԸ 5 ՄԻԼԻԵՄ

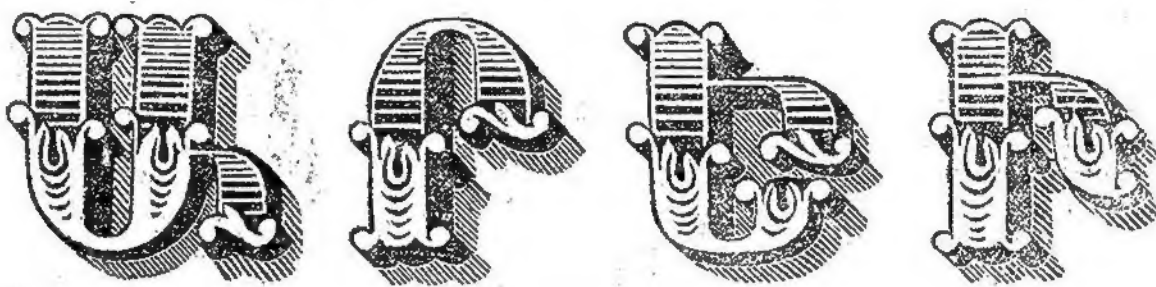
ԲԱԺՆԵՐԻՆ

Տարեկան վեցամսեայ

ԵԳԻՊՏՈՍ . . . 2. 0. 80 40
ԱՐՏԱՍԱՀԱՄԱՆ ԶԲ. 20 10

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ ԶԱՄԱՐ ԴՈՒՆԵԼ ՏԵՐԵՆՈՒԹՅԱՆ

ԱՐՏՈՒՍԵՐԻ ԼԵՈՆ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՇԱՀՆՈՒ ՕՐԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԶԱՐԱԲԸ ԵՐԵԲ ԱՆԳԱՍ

ԽՄԲԱԿՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՏՆՈՐԵՆՈՒԹԻՒՆ

Տարա Ապրիլ Տարա, Թիւ 18

ԱՂԵՐԱՆԵՐԻՆ

ՀԱՍՏ

Journal ARY

B. P. 32 600

Alexandrie, EGYPT

ՀԱՐԱՐԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ԶԵՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԶԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՏՆՈՐԵՆ-ԽՄԲԱԿՐՈՒԹՅՈՒՆ ՎԱՀԱՆ ԹԵՔԵԱՆ

ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ՄԻՉՈՑԸ

Ինչու չենք կրնար կոր հասկընալ, ինչ պէտք է մեզի հասկընալու համար՝ թէ մեր Կորուստի ճամբուն վրայ թաւադոր չըլտեն, մեր լեռնակուտակ Աղէտին ծանրութեան տակ ի սպառ չվերբերու միակ միջոց մը կայ մեզի, Յոյսի միակ ապաւեն մը՝ որուն կրնանք կառնել ու շտարուել Մահուն հոսանքին, միակ լծակ մը որ կրնայ այսօր քիչ մը մեր բարձրացնել մեր կտրճեքուն վրայ դիպուած ամբողջ Հայրենիքի մը փլատակին զանգուածը և վաղը թող տալ որ որդի դուրս ելլենք անոր տակէն... Ինչու փրկութեան այդ միակ միջոցին դեռ չենք մտածեր ամենքս, կամ եթէ կը մտածենք ինչու անոր պարտագրած կերպով չենք շարժիր...

Այդքերնիք մեծ մեծ կը բանաք, միամիտ ընթերցողներ, ու կ'սպասէք որ մեծ դուռը պարզմա՞յտուեղ, Զեր մէջէն ոմանք, է՛ն միտմաները, կը սրանցին որ անոր հեղինակը աւելի կանուխ գայն չէ յայտներ ու չէ փրկելու ազգին կեանքը, ուրիշներ, ինքքինքնին խորագէտ կարծող բայց ոչ նուազ միտմիտ, ուսեմներ կը թօթուեն, որովհետեւ կրնան թէ չկայ այդպիսի միջոց մը և կը խորհին թէ սոսկ պատրանք մը կամ խաբէութիւն մը պիտի ըլլայ ինչ որ այդ անունով պիտի ներկայացուի իրենց: Ես կը պնդեմ, սակայն, թէ փրկութեան միջոց կայ, ու մեր մօտ, մեր ձեռքին տակ է...

Օտար պատերազմիկ կամ չէզոք տէրութեան մը մարդասիրական հրաշք օգնութիւնն յարուցանելու համար դիմումի նոր եղանակ մը չէ այս, ո՛չ ալ բերապատիկ ուժովցած թշնամիին դէմ գէնքով յաղթական կռիւ մը մղելու ծրագիր մը՝ աւանդ... Եթէ եղան ու կան դեռ, ուրիշ ամէն յոյս: Գուրկ բարի մարդիկ՝ որոնք երէկ Պուլկարին, այսօր Պենտիկոս Պապին կամ Նախադահ Բեկի միջամտութիւնէն կ'ապաստեն մեր ճակատագրին բարեփոխումը, այդպիսիներն իրենք են որ կը խորհին շարադրել թէ իմանանապէս եղան ու կան Հայեր որոնք կը հաւատան թէ միմիայն զենք առնելով ու թշնամիին դէմ վազելով, կամաւորներուն օգնելով, անոնց թիւը շատցնելով կրնանք բան մը, շատ բան, միակ արդիւնաւոր դործը կատարել ներկայիս, անոնք ալ կը սխալին և նոյնքան մեծ չափով ինչ ինչ ուրիշներ, օտար են ու կամաւոր են հաւատարմապէս յուսահատ, մեր փոխտակաւորներն ապրեցնելու մէջ կը գտնեն վաղուան միակ ապրիկ կամ մեծ գրաւակներ յոյսի, նայապէս հեռու են, և շատ հեռու, ճշմարտութիւնն...

Այս ամէնը, ո՛չ գաւազատ և ո՛չ ամէնքը միասին, փրկութեան միջոցներ չեն այսօր, որովհետեւ չենք կրնար կը շարունակէ, թողուլ որ լրանայ ազգին փճացումը, անոր բարոյական — հոգեկան փճացումն ամենուրեք՝ որուն մէջ հետեւանքն է միայն նիւթական — ֆիզիքական փճացումը... Ինչի՞ք կան ասոր իրիւ ապացոյց ըսուելիք: Եթէ մեր Ուժը մեծ Ուժը պակասած ու կտրուած չլըլըլ կը խաղաղութեան մէջ, և գրեթէ չենք կրնար զգուշացնել մեր իրիւ անհատներուն մէջ, և գրեթէ չենք կրնար զգուշացնել մեր իրիւ անհատներուն մէջ, և գրեթէ չենք կրնար զգուշացնել մեր իրիւ անհատներուն մէջ, և գրեթէ չենք կրնար զգուշացնել մեր իրիւ անհատներուն մէջ...

Ընդհանր չեն այսօր, որովհետեւ չենք կրնար միւս Մեծ Միջոցէն, և այն օրը միայն կրնան օգտակար ըլլալ երբ միւսը ընդունուի ու գործադրուի: Եւ այդ միւս, ճշմարիտ Միջոցը, կապ մը չունի մենէ գուրս ո՛ր է բանի հետ, ո՛չ օտարներու, ո՛չ զենքի, ո՛չ գրամի հետ: Ամբողջովին մեր մէջն է ան, մեր սրտերուն, մեր հոգիներուն մէջ, և գրեթէ անմահ չէ, երեսն քերտած չէ՝ սալ կախն...

Ան Ուժ մըն է, որուն քով ունին չեն արժեք ո՛չ դաշնակցի օգնութեան, ո՛չ թշնամիներու և ո՛չ միջոցաւոր ոսկիներու ուժերը: Ինչ որ մեր մէջն է՝ աւանդ որուն ազգ մը խաղաղութեան տան դեռ կըրնայ ազգ ըլլալու պատրանք տալ, բայց պատերազմի պահուն՝ եթէ այդ ուժը իր մէջ չի զգացուիր խորապէս ու չի գործեր հզոր կերպով, հաւատացէք որ ազգը մեռած կամ մեռնելու շատ մօտ է:

Այդ Ուժին անունը՝ ո՛չ, Միութիւն չէ, աւելի բան մը՝ Նոյնութիւն է պիտի ըսէի, եթէ չըլլար քաղցր ու ճիշդ բառը՝ Եղբայրութիւն...

Եղբայրութեան զգացումն է որ մեր մէջ — ափ մը պարիկ տկար ժողովուրդ՝ որ ամենէն աւելի պէտք ունենէք անոր — պակսեր է, պակսեցաւ ամենէն շատ այս վերջին տարիներուն մահաւանդ: Այնքան յաճախ անոր հակառակ դործեցինք, փոխանակ եղբոր թշնամիի պէս նա՝ յեղանք իրարու, օտարին թուրքին հետ անգամ եղբայրակցեցանք ու իրար ատեցինք, օտար տեսութիւններու, օտար վարդապետութիւններու անունով՝ որոնք մեզի չէին պատշաճիր բնաւ՝ միմեանց դէմ ելանք, մեր ունեցած լաւագոյն գանձերը, լաւագոյն զենքերը կործանելու և պաշտպանելու համար կռուեցանք իրարու հետ, ազգին բոլոր աւաջաւորներուն, եկեղեցականներն ու պաշտօնատարներն, հարուստին ու մտաւորականին դէմ ատեալութիւնն ու իր ցանկեցինք լիաբուն... որ եղբայրութիւնը, բնութեամբ ու վերաւոր, փախու մեր սրբութեան, թերեւս — երանի թէ — քաշուեցաւ խորը, շատ խոր մեր սրտերուն, ու հիմա դժուարաւ անոնց երեսը կը բարձրանայ...

Պէ՛տք է, արդեօք, գառնուկի պէս մայել ու ըսել անընդհատ՝ «Եղբայրաւոր...», թէ ո՛չ պէտք է որոնել գտնել չարիքին արմատը, մատնանիլ ընել ու խելու աշխատել Հակառակութեան այդ որսմը՝ որպէսզի եղբայրութեան հոգնքը գտնուի: Պէ՛տք է, և սեր խաղաղութեան խաղաղութեան մը որ խաղաղութիւն չէ՝ քանի որ անոր ծածկութիւն

ներքեւ ատեղութեան գործը իր աւերները կը շարունակէ, թողուլ որ լրանայ ազգին փճացումը, անոր բարոյական — հոգեկան փճացումն ամենուրեք՝ որուն մէջ հետեւանքն է միայն նիւթական — ֆիզիքական փճացումը... Ինչի՞ք կան ասոր իրիւ ապացոյց ըսուելիք: Եթէ մեր մէջ Ուժը պակասած ու կտրուած չլըլըլ կը խաղաղութեան մէջ, և գրեթէ չենք կրնար զգուշացնել մեր իրիւ անհատներուն մէջ, և գրեթէ չենք կրնար զգուշացնել մեր իրիւ անհատներուն մէջ, և գրեթէ չենք կրնար զգուշացնել մեր իրիւ անհատներուն մէջ...

Ստի՛տեմք զի մեր իրիւ անհատներուն մէջ, և գրեթէ չենք կրնար զգուշացնել մեր իրիւ անհատներուն մէջ, և գրեթէ չենք կրնար զգուշացնել մեր իրիւ անհատներուն մէջ, և գրեթէ չենք կրնար զգուշացնել մեր իրիւ անհատներուն մէջ...

Ստի՛տեմք զի մեր իրիւ անհատներուն մէջ, և գրեթէ չենք կրնար զգուշացնել մեր իրիւ անհատներուն մէջ, և գրեթէ չենք կրնար զգուշացնել մեր իրիւ անհատներուն մէջ...

Ստի՛տեմք զի մեր իրիւ անհատներուն մէջ, և գրեթէ չենք կրնար զգուշացնել մեր իրիւ անհատներուն մէջ, և գրեթէ չենք կրնար զգուշացնել մեր իրիւ անհատներուն մէջ...

Ստի՛տեմք զի մեր իրիւ անհատներուն մէջ, և գրեթէ չենք կրնար զգուշացնել մեր իրիւ անհատներուն մէջ, և գրեթէ չենք կրնար զգուշացնել մեր իրիւ անհատներուն մէջ...

Ստի՛տեմք զի մեր իրիւ անհատներուն մէջ, և գրեթէ չենք կրնար զգուշացնել մեր իրիւ անհատներուն մէջ, և գրեթէ չենք կրնար զգուշացնել մեր իրիւ անհատներուն մէջ...

ՍՈՒԼԵՏՈՑ ԴԻԴՈՒՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻՆ ՄԵՉ

«Արեւ» ընթերցողները չեն մոռցած անշուշտ այն ճշմարտապէս յուզիչ էջը, յատկապէս այս թերթին համար դրուած, որ մեր բարեկամը՝ Տիրան Թէքէնան, թարգմանապաշտ Միջերկրականի ֆրանսական շառաւորմին մէջ, ուրուագծելէ ետք Սուէի լիւցաւ ցերեպիտան յաջորդական անցնելով, կը նկարագրէր երկարօրէն անոր վերջին հրաշապատումը՝ 4000 Հայերու ֆրանսական յանձնարարութեան միջոցաւ նախախնամական աղաւթումը, որուն միանգամայն աւանաւան և գործօն վիճակ եղած էր ինքը:

Զուտ թաղ թաղ թաղանցող յուզումով, նկարագրական ճշմարիտ տաղանգով, ժողովուրդ ալ վայելուչ և լիւրտ օճով մը դրուած էջ մըն էր ան, որ թարգմանապաշտ մէջ կը մատուցէ օտուած գրաւէտի խմոր մը, — օտուածութիւնը զոր եկան հաստատել անկէ ի վեր «Արեւ» լիւրտ իր կարեւորէրը՝ որոնց ի շարք մասնաւորապէս հայ կողմէի մը մահուան ու ծովաթաղման կարեւոր նկարագրութիւնը:

Սուէի լիւրտ թաղանցող յուզումով, նկարագրական ճշմարիտ տաղանգով, ժողովուրդ ալ վայելուչ և լիւրտ օճով մը դրուած էջ մըն էր ան, որ թարգմանապաշտ մէջ կը մատուցէ օտուած գրաւէտի խմոր մը, — օտուածութիւնը զոր եկան հաստատել անկէ ի վեր «Արեւ» լիւրտ իր կարեւորէրը՝ որոնց ի շարք մասնաւորապէս հայ կողմէի մը մահուան ու ծովաթաղման կարեւոր նկարագրութիւնը:

Սուէի լիւրտ թաղանցող յուզումով, նկարագրական ճշմարիտ տաղանգով, ժողովուրդ ալ վայելուչ և լիւրտ օճով մը դրուած էջ մըն էր ան, որ թարգմանապաշտ մէջ կը մատուցէ օտուած գրաւէտի խմոր մը, — օտուածութիւնը զոր եկան հաստատել անկէ ի վեր «Արեւ» լիւրտ իր կարեւորէրը՝ որոնց ի շարք մասնաւորապէս հայ կողմէի մը մահուան ու ծովաթաղման կարեւոր նկարագրութիւնը:

Սուէի լիւրտ թաղանցող յուզումով, նկարագրական ճշմարիտ տաղանգով, ժողովուրդ ալ վայելուչ և լիւրտ օճով մը դրուած էջ մըն էր ան, որ թարգմանապաշտ մէջ կը մատուցէ օտուած գրաւէտի խմոր մը, — օտուածութիւնը զոր եկան հաստատել անկէ ի վեր «Արեւ» լիւրտ իր կարեւորէրը՝ որոնց ի շարք մասնաւորապէս հայ կողմէի մը մահուան ու ծովաթաղման կարեւոր նկարագրութիւնը:

Սուէի լիւրտ թաղանցող յուզումով, նկարագրական ճշմարիտ տաղանգով, ժողովուրդ ալ վայելուչ և լիւրտ օճով մը դրուած էջ մըն էր ան, որ թարգմանապաշտ մէջ կը մատուցէ օտուած գրաւէտի խմոր մը, — օտուածութիւնը զոր եկան հաստատել անկէ ի վեր «Արեւ» լիւրտ իր կարեւորէրը՝ որոնց ի շարք մասնաւորապէս հայ կողմէի մը մահուան ու ծովաթաղման կարեւոր նկարագրութիւնը:

Սուէի լիւրտ թաղանցող յուզումով, նկարագրական ճշմարիտ տաղանգով, ժողովուրդ ալ վայելուչ և լիւրտ օճով մը դրուած էջ մըն էր ան, որ թարգմանապաշտ մէջ կը մատուցէ օտուած գրաւէտի խմոր մը, — օտուածութիւնը զոր եկան հաստատել անկէ ի վեր «Արեւ» լիւրտ իր կարեւորէրը՝ որոնց ի շարք մասնաւորապէս հայ կողմէի մը մահուան ու ծովաթաղման կարեւոր նկարագրութիւնը:

«Արեւ» ընթերցողները չեն մոռցած անշուշտ այն ճշմարտապէս յուզիչ էջը, յատկապէս այս թերթին համար դրուած, որ մեր բարեկամը՝ Տիրան Թէքէնան, թարգմանապաշտ Միջերկրականի ֆրանսական յանձնարարութեան միջոցաւ նախախնամական աղաւթումը, որուն միանգամայն աւանաւան և գործօն վիճակ եղած էր ինքը:

Սուէի լիւրտ թաղանցող յուզումով, նկարագրական ճշմարիտ տաղանգով, ժողովուրդ ալ վայելուչ և լիւրտ օճով մը դրուած էջ մըն էր ան, որ թարգմանապաշտ մէջ կը մատուցէ օտուած գրաւէտի խմոր մը, — օտուածութիւնը զոր եկան հաստատել անկէ ի վեր «Արեւ» լիւրտ իր կարեւորէրը՝ որոնց ի շարք մասնաւորապէս հայ կողմէի մը մահուան ու ծովաթաղման կարեւոր նկարագրութիւնը:

Սուէի լիւրտ թաղանցող յուզումով, նկարագրական ճշմարիտ տաղանգով, ժողովուրդ ալ վայելուչ և լիւրտ օճով մը դրուած էջ մըն էր ան, որ թարգմանապաշտ մէջ կը մատուցէ օտուած գրաւէտի խմոր մը, — օտուածութիւնը զոր եկան հաստատել անկէ ի վեր «Արեւ» լիւրտ իր կարեւորէրը՝ որոնց ի շարք մասնաւորապէս հայ կողմէի մը մահուան ու ծովաթաղման կարեւոր նկարագրութիւնը:

Սուէի լիւրտ թաղանցող յուզումով, նկարագրական ճշմարիտ տաղանգով, ժողովուրդ ալ վայելուչ և լիւրտ օճով մը դրուած էջ մըն էր ան, որ թարգմանապաշտ մէջ կը մատուցէ օտուած գրաւէտի խմոր մը, — օտուածութիւնը զոր եկան հաստատել անկէ ի վեր «Արեւ» լիւրտ իր կարեւորէրը՝ որոնց ի շարք մասնաւորապէս հայ կողմէի մը մահուան ու ծովաթաղման կարեւոր նկարագրութիւնը:

Սուէի լիւրտ թաղանցող յուզումով, նկարագրական ճշմարիտ տաղանգով, ժողովուրդ ալ վայելուչ և լիւրտ օճով մը դրուած էջ մըն էր ան, որ թարգմանապաշտ մէջ կը մատուցէ օտուած գրաւէտի խմոր մը, — օտուածութիւնը զոր եկան հաստատել անկէ ի վեր «Արեւ» լիւրտ իր կարեւորէրը՝ որոնց ի շարք մասնաւորապէս հայ կողմէի մը մահուան ու ծովաթաղման կարեւոր նկարագրութիւնը:

Սուէի լիւրտ թաղանցող յուզումով, նկարագրական ճշմարիտ տաղանգով, ժողովուրդ ալ վայելուչ և լիւրտ օճով մը դրուած էջ մըն էր ան, որ թարգմանապաշտ մէջ կը մատուցէ օտուած գրաւէտի խմոր մը, — օտուածութիւնը զոր եկան հաստատել անկէ ի վեր «Արեւ» լիւրտ իր կարեւորէրը՝ որոնց ի շարք մասնաւորապէս հայ կողմէի մը մահուան ու ծովաթաղման կարեւոր նկարագրութիւնը:

Սուէի լիւրտ թաղանցող յուզումով, նկարագրական ճշմարիտ տաղանգով, ժողովուրդ ալ վայելուչ և լիւրտ օճով մը դրուած էջ մըն էր ան, որ թարգմանապաշտ մէջ կը մատուցէ օտուած գրաւէտի խմոր մը, — օտուածութիւնը զոր եկան հաստատել անկէ ի վեր «Արեւ» լիւրտ իր կարեւորէրը՝ որոնց ի շարք մասնաւորապէս հայ կողմէի մը մահուան ու ծովաթաղման կարեւոր նկարագրութիւնը:

Սուէի լիւրտ թաղանցող յուզումով, նկարագրական ճշմարիտ տաղանգով, ժողովուրդ ալ վայելուչ և լիւրտ օճով մը դրուած էջ մըն էր ան, որ թարգմանապաշտ մէջ կը մատուցէ օտուած գրաւէտի խմոր մը, — օտուածութիւնը զոր եկան հաստատել անկէ ի վեր «Արեւ» լիւրտ իր կարեւորէրը՝ որոնց ի շարք մասնաւորապէս հայ կողմէի մը մահուան ու ծովաթաղման կարեւոր նկարագրութիւնը:

կատարել շուտապիտ, ժամանակ չի տու-
լու համար Տաճկներուն որ ծովափին
վրայ յարձակուած գործեն։ Իրենց մեկ-
նուն չըստ իրենց անհոգիական և անա-
հաճ մը որուն նմանը չէ։ անոնեան
երբեք մեր երկրին մէջ այս պատերազ-
մին ընթացքին»

Ու ժեղար Պոէր մէջ կը բերէ՝ ամ-
բողջութեամբ Տերան թէքեանի յոգ-
ուածին ճշմարտապէս գեղեցիկ ու խոր-
հորդանալի վերջապանը, ուր նկարա-
գրուած է անասնոց փնացումին համար
բռնկուած խորոյկը, «հոյակապ ու տրու-
մազեցեցիկ ողջանդէշ նախախնամութեան
և Ազատութեան»։

Եւ «Էջ» տը Բառի» աշխատակիցը
կը վերջացնէ իր յօդուածը հետեւեալ
տողերով։

«Ստուգել, Բնչ դարձանաբաշ ար-
կած, յանձնուած մեր յուզեալ հետաքրք-
րութեան Այս պատերազմին մէջ պատ-
կերն է ան, թէ Շաթարխանի էջ
մը...»

«Արեւ» ուրախ է, ու իր աշխատա-
կիցը՝ Փրանսուայ նաւային սպայ Տերան
թէքեանի նպարտ պէտք է ըլլայ որ այս
թերթին սամանուած գրութիւն մը ի
վերջոյ ծառայէ այսպէս եւրոպական մեծ
մամուլին մէջ ապրանքաւոր հրաշալիսա-
թին զորոյց Սուէտոյ գիւցաղներդու-
թեան և համարաւ անոնց զերկաւորա-
ներուն քաջագործութեանը, ինչ որ նախ
իրենց յետոյ բոլոր Հայութեան համար
պարծնաբեր և հպարտութեան պատճառ
մըն է, տեսակ մը հոգեկան արտի այս
ժանրաբանութիւն օրերուն մէջ։

Մ. Ս. ԿԻՐԻՃԵԱՆ

ԳԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲՐՈՆԻԿ

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ

ՉԷԶՈՒԹԵԱՆ ՇՈՒՐԶ(Է)

Ինչպէր է տակաւ թէ Պուլկարիոյ
գէժ այսպիսի բերտ ու ճնշողական վար-
մունք մը, անանկ աստե՛ն մը ուր այս
վերջինը պատճառաւ չեղով էր, որ աս-
տեան համաձայն էր Դաշնակիցներուն
կողմէ հանդիսաւոր առիթներով յայտա-
բարուած քաղաքա-քաղաքական սկզբունք-
ներուն, պղծիկ ազգերու անկախու-
թեան և իրաւունքներուն յարգանքին
վրայ հիմնուած։ Ըսելով Պուլկարիոյ, որուն
քաղաքական իրաւունքն էր չեղողութիւն
պահել ի՞նչ այդ էր իր փախաբեկ կամ
ատոր մէջ կը տեսնար իր շարք «Պէտք է
որ մեզի միանա թուրքերոյ գէժ յար-
ձակելու համար, այսպ թէ ոչ պատերազմ
կը հրատարակենք քեզի գէժ և կը բռ-
նաբարենք ճու չեղողութիւնը»։ ասիկա
քառաւոր տարբերութիւն չգիտի ունենա-
ր Գերման. պատերազմավարութեան բերտ
և այնքան դատապարտուած մէթոտե-
րն, որոնք քաղաքակրթի աշխարհի
զայտնիքն ու նողկանքը հրաւիրեցին իր
վրայ։

Այս տեսակ թերազդութիւն մը կամ
տառաջարկ մը, յոյն կառավարութեան մը
կողմէ, հասկնալի է հոգեբանօրէն և ան-
պատճառ պէտք չի կայ զայն վերաբեր-
ւու անոր քաղաքական հոտառութեանը
կամ հետադարձութեան։ Պուլկարիոյ գէժ
տղջային տեսութիւնը և զայն հարուա-
ծելու, տկարացնելու զօրաւոր փափաքը
տակ պիտի բաւէին մզելու յոյն պետա-
կան մարզիկը այսպիսի ծրարի մը յղաց-
ման։

Ինչ որ ալ ըլլայ տակաւ իրենց ճշ-
մարիտ շարժանքը, զէպքերը մինչև
հիմա իրաւունք տուին այդ Պետական
մարզը, ըլլա՛յ Տարտանէլի, ըլլա՛յ Պուլ-
կար միջամտութեան լսնորոյն մէջ։ Այս
քանի իսկ իր Թուի արտօնելէ չէլէն չե-
ղողապաշտները տեսակ մը սրտնեղու-
թիւն և զայրոյթ յայտնելու Դաշնակից-
ներուն գէժ, զիրենք ժամանակին մտիկ
ըրած չըլլաւուն, իրենց խնամուած խոր-
հորդները արամարած, և մանաւանդ
իրենց անհաղ թշնամին՝ Պուլկարը հո-
ղային կարեւոր շնորհամեծիւն նպաս-
տաւորել ուղած ըլլալուն համար Տե-
տակ մը գէժ է որ կ'ընեն այժմ, Դաշ-
նակիցներուն գէժ, մասնաւոր Մեծն-
Բրիտանիոյ, որուն դիւանապետութիւնը

վարեց ծանօթ բանակցութիւնները Պուլ-
կարիոյ հետ։ Էլ թուին ըսել՝ «մեզի
կարեւորութիւն չի տուի, Պուլկարիան
սիրաշունչ ուղեցիք, մեր քաղաքա-զին-
ուարական յղացումները արամարենցիք
և հիմա մեզի կը գիւժէ՞ք կըր ազատելու
համար փորձանքէն, զոր մենք ձեռք
նանիլ ըրինք ընդունայն, և զոր ձեռք
ձեռքերովը պատրաստեցիք...» Դաշնի որ
այսպէս է՝... Դոստէ՞ք ձեր զլխուն ճարը
տեսէք...»

Մեծ իրապարեւ՝ Պրիմարը ըսած է
խօսք մը զոր տեղն է հոս ինչիւն։ «Այս-
րոյր միջոյ հալախակալ լինակ մը չի»։
Հոգեբանական տեսակետով, Յոյներուն
զգայնած դատութիւնը կրնայ բացա-
արուել և հասկցուել, բայց քաղաքա-
կան տեսակետով անխնայութիւն մըն
է լոկ։ Պուլկար վստայը չանցնեմաւ, ան-
հետաքրքր չի անով։ Ընդհանրակը՝ անկի
մեծ և երկիւղալի է քան երբեք։ Ու ե-
թէ Դաշնակիցները մեղաբարի են յայն
Յոյներուն՝ իրենց հաշիւներուն մէջ սը-
խալած և Պուլկարիոյ հետ սիրաշունչ մի-
ջալքականութիւն մը մշակած ըլլալ-
ուն համար, հապա ինչ կերպարանքով
պէտք է երեւայ յունական նոյն աչքե-
րուն՝ Գերմանիան, որ Պուլկարիոյ հետ
գաղտնի դաշնակցութիւն մը կ'ընէր է,
Յունաստանի դրացի, զաշնակից ու կեր-
պիւ ինչք բախտակից՝ Մերպիային գէժ։
Ամիսներ առաջ, Յոյները կը պա-
հանջէին, պատերազմի սկսելէ առաջ, որ
Պուլկարիոյ բռնելը թեր կամ գէժ զիր-
քը յայտնի ըլլար։ Ան իրենց փափաքը
լրացած է այժմ։ Պուլկարիա իր դիրքը
երկու ամիս է որ որոշեց լնջուց, ին-
չու չեն շարժիր, մանաւանդ որ այժմ
բարոյապէս ալ պարտաւոր են ասոր, ըստ
Մերպիայի հետ իրենց ունեցած դաշն-
կցութեան։ Պիսի առաքելն թէ Գերման-
ները և Աւստրիացիները հիմա շատ ա-
ւելի զօրաւոր են ու մօտ Պալատներուն
մէջ՝ քան տնքալ ապրիլին Բաբի՛. բայց
ասոնց ներկայութեամբ խանգարուած
ուժերուն հին համեմատութիւնը վերա-
հաստատելու համար Դաշնակիցները խոս-
տացած էին պէտք եղած թիւով օգնական
զօրք տրամադրել Մերպիոյ և Յունաս-
տանի. ու զեւ աս՝ խիստ կարեւոր նկա-
տողութիւնն ալ կայ ընելիք որ Յու-
նաստանի միջամտութիւնը շատ հաւա-
նականաբար պիտի մզէր Ռուսիային իր
օրինակին հետեւելու։ Ուրեմն...»

Տրուած ըլլալով բոլոր այս բանե-
րը, մարդ կը փորձուի կասկածի տակ
գնել կոտորածներուն դաշնակիցն առաջը
կուլիւններուն յետին անկողնութիւնը,
և խորթ թէ անոնք կ'ընեն ձեռակեր-
պութիւն մը, ճարտար հնարք մը եղած
ըլլալ յունական անհաղի անկողնակի
չեղողութիւնը պահել պահպանելու հա-
մար, առանց զայրելու Դաշնակիցներուն
բարեկամ ձեռնադրել և անոնց տնտեսա-
կան ու ալ կարգի թանկարին բարեա-
ցակումութիւնները շահագործելու։ Բաւա-
կան նըքամիտ էին յոյն քաղաքագետ-
ները խորհելու համար որ Դաշնակից տե-
րութիւնները չի պիտի ուղէին Պուլկար-
իոյ հետ վարուել զերմանական ոճով և
զրուցելու, երբ մանաւանդ անոնցմէ
մին Ռուսիան էր, ուր տէրութիւն մը
վերջապէս...»

Անցեալ ապրիլին՝ Յունաստան, շար-
ժիւղ համար կը պահանջէր Դաշնակից-
ներին երախտաւորել իր հողալին անբող-
ջութիւնը ընդգէժ Պուլկար ո՛ր է որոնք
ձգողութեան. այսօր Գերմանիան է որ
տուած է իրեն նոյն ապահովութիւնը,
որպէսզի տեղը հանդարտ մնայ թէ ինչ
կ'արմէ խօսք կամ խոստումը պետու-
թեան մը որ իր նախաբարտաւորին բեր-
նով պաշտօնաւոր «ճուրջի կտոր» ան-
ուանեց Պէրէ-ճալի չեղողութեան զաշ-
նակիցը, ապազոն ցոյց պիտի տայ զայդ
Յոյներուն թէ՛ ասիային, ինչպէս որ նե-
րկի է տակաւին յունաւոր, ի վերջոյ չի
բռնեն այն ուղիով զոր ցոյց տուաւ
իրենց հեղինակութեան դիտակցութիւնը
մարմնապետ պետական մեծ մարդը, վե-
նիզէլու իր միակը որ համապատաս-
խան ըլլայ յունական քաջանքներուն,
չանքուն և պատուոյն։

ԴԷՏ

«Երազ ու վիշտ»։ — Լոյս տեսաւ Ար-
տեմ-Երկարի «Ներսիսական պատմութեան»
հատուածներ, «Երազ ու վիշտ»,
վահան թէքեանի յատկապատմով կը
պարտաւորէ թաղմթիւ գեղեցիկ էջեր
Գրի 5 դր. ուլ։

ԱՂԵՏԻ ԵՒ ՏԱՌԱՊԱՆԵՐԻ

Ա Շ Ե Ա Ր Հ Ի Ց

(Այց թիւհայկալ վախճանականներին)

IX

Մեր վերաբերմունքը կը լինէր թե-
թեւաշեաց և դատողութիւնը՝ տար-
րինակ, ի՞նչ թեւածա բոլոր թերութիւն-
ներին համար եղակի պատասխանատու
համարէինք էլ միանգամ զորոյ մար-
մինները։ Սրանք ստակ լիազօրութեան գոր-
ծադիր օրդաններ են, որոնք միայն այն
և այնքան կարող էին անել, ինչի մէջ
ձեռնհասութիւն ունէին նրանք՝ իրանց
կազմով և գործունէութեան ծաւալով ու
որակով։

Պատասխանատու՝ հայ հասարակա-
կան կողմէիցիւն է։ Մանր պատասխանա-
տուութիւնն ընկնում է այդ կողմէիցիւն
մէջ անբաժանող խաւի, առաջին խօսքի
առաւանդը, ազգեցորդի վայելչ, ա-
ռաջին դիրքեր բոլոր կարմախնդու-
թիւններէ վրայ։

Առաջին անգամ չէ, տարաբաղա-
ւար, որ մերկապարանոց և անթերի չա-
փերով հանգէս է դալին հայ հասարակա-
կան հաւաքականութեան սնանկութիւնը։
Եւ որպէս զի ներկայ դէպքը բաղմախո-
մանօրէն լուսարանել կարողանանք,
պէտք է տանք մենք այստեղ մի փոք-
րիկ տեսութիւն ներածական բնու-
թեւեմաւ։

Ամէն լսող, երբ հայ հասարակու-
թիւնը կարիք է զգացել այս կամ այն
չինարար գործի նախաձեռնութեան կամ
կամեցել է իր աղապին որ և է մեծ
յօքելանի տնտեսաւարութիւնը յաւեր-
ժացել կուտարական մի հանրայնա-
կաւոր, նա յառել է իր աչքը դէպի էլ-
միածին և ամբողջ գործի ձեռն ու բո-
վանդակութիւնը, որակն ու ծաւալը վե-
րապահել նրան անպայմանօրէն Միւս
կողմից՝ ամէն անգամ, երբ տիրել է
հայ կեանքին համաժողովրդական մի
ծանր աղէտ կամ վրա է հասել մի բա-
ցառիկ գրութիւն, մի լուրջ մօժեմ, որ
ակտիվ քաղաքականութեան պահանջ է
գրել հրապարակի վրայ, այդ բոլոր զէպ-
քերում հայ հասարակական կողմէիցիւն
ճկել է իր վիզը համաձայն հայ կաղ-
մակերպութեան «ուժեղ բաղիկ» առաջ և
անցիսակ ու անցնալու ենթաբովիկ նրա
հրապարակութիւններին։

Մայիսի այդ երկու մարմիններն ալ
— թէ՛ էլ միանգամ և թէ՛ հայ կուսակ-
ցութիւնը — ամէն մէկը իր տեղում և
իր հերթին, կարիք ունեն ամենից առաջ
հայ հասարակական կողմէիցիւնի ներթա-
կան խոշոր սփանդակութիւններին, որ-
պէսզի կարողանան իրանց նախաձեռնած
հանրական գործերն ի կատար ածել։
Նրանք ուղղում են հայ ժողովրդի հա-
ցէին հազարներուց կոչեր, միւրում աղի-
տացիաներ՝ նուիրաբերելու համար որ-
քան կարելի է շատ փոքր՝ ծով կա-
րիքներին բաւարարութիւն տալու հա-
մար։

Եւ ինչ է լինում այդ բոլորի հե-
տեւանքը։ Այն, որ հայ ժողովուրդը կա-
թիւներով թէ ատուներով՝ տուր և իր
թիւնները, առանց փախստական մասնակ-
ցութիւն ունենալու գործի կազմակեր-
պութեան մէջ, առանց վճարական ձայն
ունենալու նրա եղանակի և ծաւալի նը-
կատմամբ կայացած որոշումներն մէջ և
առանց հաւաքական կոմիտէի ունեցալու հը-
րապարակի վրա դրած կապիտալի գոր-
ծադրութեան կողմնակի, նպատակներ
բաշխման ձեւերի վրա։

Այդ տարբերակ հակասութիւնը տը-
ւողի է ստացողը, կամ մասալարարողի
և գործողի — աւելի պարզ՝ հայ ժողովրդի
և ինչպիսի մարմիններին — փոխ-յարաբե-
րութիւններին միջև, հայ հասարակական
գործերի այդ անհորմալ կապութիւնը
եղել է միշտ ամենամեծ պատճառ գոր-
ծի թուլ, թերէ կազմակերպութեան, նրա
կազմ-կաղ առաջադիմութեան և հասա-
րակական իրաւացի գոգոնութիւնների
ու անխտանութիւնների Որովհետեւ կա-
պիտալը տալիս է հասարակական կողմի-
ւորին, որոնք չեն կոչուի յաւակալու այդ
գործին ողջ հաւաքականութեան ճնա-
րական թուէներով, ուստի նրանց մէջ
չը կայ իրաւական պայմանի եւ պարտա-
կանութեան փոխ-յարաբերութիւն։ Հա-

տարակական կողմէիցիւնը չունի փաստա-
կան իրաւունք իրականացնելու և հարկ եղած
զէպքում պատասխանատուութեան կոչելու
գործի ղեկավար մարմիններին, իսկ վեր-
ջիններս չունեն իրաւական պարտաւա-
նութիւն հաւաքականութեան ներքու գրաւա-
տու հասարակութեան առաջ, իսկ մի տեղ
ուր աղապին-հասարակական գործերի
ղեկավար մարմինները չեն անցնում
ընտրական պայքարի բովից և չու-
նեն հասարակական պատասխանատուութեան
պարտաւորակցութիւն, այնտեղ հասարակա-
կան գործերի ղեկացող լինում է միշտ
անկախաւոր, անկազմակերպ և անկոմե-
տո։ Այնտեղ ապա գործում է կամայա-
կանութիւնը՝ անհատ թէ գրուպայի
կողմից, այնտեղ տիրում է անարեխան
և ուրիշ շատ ու շատ բաներ, որոնց
մասին չէ լինում դժբաղդաբար աղատ
խօսել։

Այդպէս է եղել և դեռ միշտ այդպէս
է մեր մէջ բոլոր հանրաշահադրեալ գոր-
ծերի գրութիւնը։ Այդպէս է նաև ներ-
կայիս, երբ երկու խոշոր գործերի գլուխ
են կանգնել վերոյիշեալ մարմինները։
Էլ միանգամ իր վախճան հոգեւորականա-
նութիւնը գաղմկանական գործի գլուխ
և հայ կուսակցութիւնը՝ կամաւորական
շարժման գլուխ։

Մի հատիկ դասակարգ կայ միայն
մեր մէջ, որ արդի հասարակականագի-
ւոր ճիւղապիս կարող է և կազմակեր-
պօրէն ընդունակ է նման գործերի գլուխ
կանգնել, և կիրառել բացիօնել տնտե-
սութեան, կազմակերպութեան ու կոմե-
տիկ սկզբունքները։ Դա խոշոր բու-
ժաւորն է, կապիտալիստների պատ-
կանելի գրուպայի մեր մէջ։ Սակայն
ընդհանրապէս հպատակ, մանր աղբերի
և մասնաւորապէս հայերի մէջ, խոշոր
բուժաւորն չէ ապրում — և շահա-
ղորդում չէ դուռն ապրում — իր աղ-
գային-հասարակական իրականութեանը,
ակտիվ և գրուպայիցիւն չէ մասնակ-
ցութիւն մէջ, ինչպէս և աղապին
քաղաքական և քաղաքացիական հարցե-
րին։ Այդ բուժաւորապիսի և նրա ստա-
րգիւնաւոր ինտելիգենցիայի այդ հա-
նապաղ հրաժարիքի մասին՝ իր աղա-
յին-հասարակական իրականութեան ու-
րոյն բովանդակութեան հոգեբանի՝ մենք
յաճախ առիթ ենք ունեցել պատճառա-
բանով խօսելու ուրիշ գրուածքներում,
ուստի այստեղ չեն ծանրանայ փաստի այդ
կողմի վրա։

Հայ բուժաւորապիսի մասնակցու-
թիւնը՝ հանրական գործերին՝ չափազանց
կրաւորական է, ի՞նչ չանե՞ք՝ զօրով ու
ղծկամակօրէն է։ «Աղապին գործիչներին»
կոչելից և շողորթ զիմունքներից յե-
տոյ, նուիրաբերում է նա մի բան՝ իր
այսպէս տնտեսաւոր «բարեկամական կա-
պիտալ» և զբաղով վերջացած համա-
րում իր դերն ու մասնակցութիւնը։ Եւ
ինչպէս դիւղացին, արհեստաւորը, ման-
րաւորաւոր, բանտոր անդիտակ են՝ ի-
րանց սուած կօպէնները համար խելացի
անտեսութեան և նպատակին ուղղված
գործադրութեան պահանջներ անելու
հրապարակով, այնպէս էլ բուժաւորն
անտարբեր է քաղաքական իր տուած կը-
րիկ գոմարներին համար նոյնօրինակ
պահանջներ անելու։

Միջոցաւ ի՞նչ բուժաւորապիսի, արեւ-
տեսական այդ տիրող կաթիլներն մեր
մէջ, կոտորով և ակտիվ մասնակցութիւն
ունենալու մեր հանրական գործերին, իր
ձեռքը կենտրոնացնել գործերի ղեկավա-
րութիւնը, իր խոտաղցի վերապիտու-
թեան ենթարկել հենց իր նուիրած «բա-
րեկամական կապիտալ» գործադրու-
թեան և տնտեսութեան ձեւերը — մա-

նաւանդ ներկայ օրերին երբ քաղաքա-
նակ հարկեր հազարներ գրվեցին հրապա-
րակի վրա — այն ժամանակ մեր հանրա-
կան գործերի ղեկացող թէ կը խուսա-
վէր շատ բացասական ուղեցոյց մօժեմա-
ներից և թէ ինքը գործը կը գրվէր կազ-
մակերպական ամբողջ, տեսական հիմքերի
վրա և առաջընթացութեան զարկ տուող
բարենպաստ պայմանների մէջ։ Դադու-
նիք չէ ոչ ոքի համար, որ արժեքների
բացիօնել տնտեսութեան, գործի խելացի,
նպատակաւորաւոր, ֆուկցիոնիկ, բաղմա-
նիկ կազմակերպութեան ամենամեծ չա-
փերով ընդունակ է ձեռնառաւ է խոշոր
բուժաւորական, որովհետեւ կապիտալիս-
տական սխառնի էմիներն յատկութիւն-
ներն են կազմում գրանքը։ Եւ այնտեղ

ուր բուժաւորապիսի ստանձնէ իր ձեռքը
գործերի ղեկավարութիւնը, այնտեղ ա-
մենից առաջ կը վարարեն «ուրիշ» (աղ-
գային) փոփոխի՝ անտեղ մեր մէջ
ընդունված ձեւերը, այնտեղ կը վերա-
նայ անտեսութեան կամալական-փաշա-
լական սխառնի, բաղադրանքներին, այն-
տեղ տեղ չեն ունենայ անփութութիւնը,
թոյլ ու անտարբեր վերաբերմունքը։

Այդ քաղաքական, արամարանքի հա-
ւասար անտարբերութիւնը պահպանեց
բուժաւորական նաև մեր օրերին՝ չնդած
ու չապաւած աղէտի շրջանում։ Բուժաւ-
որական իր տուտար ինտելիգենցիայով՝
կրկին ապացուցեց, որ բացի իր «բարե-
գործական կապիտալից» չունի իր մա-
մանակ ու արամարութիւն — չունի ոչ
մի կենսական շահագրգռութիւն — ու-
չազրուութիւն դարձնելու և կոտոր վատ-
նելու իր աղապին իրականութեան թե-
կուղ անօրինակ անցողաբարի համար։

Առէք փողը և վարմեցէ՛ք ու գոր-
ծեցէ՛ք ինչպէս ուզում էք, սրանով վեր-
ջանում է իմ բաժինը։ — Անա՛ հայ, կա-
պիտալիստի լուսնայն պատասխանը դի-
մող «աղապին գործիչին» և աղապիկող
աղապին հասարակական իրականութեան
հանդէպ։

Իսկ «աղապին գործիչներն ու փոք-
րիչները» հենց այդպէս էլ ուզում են.
նրանք էլ ունեն իրանց լուսնայն պա-
տասխանը կապիտալիստի հանդէպ, «Ճը-
ւէք միայն ձեր դրամը, դուք մի՛ ան-
հանգստանա՛ք, ամէն բան կ'իրթայ իր
կարգին»։

Հայ իդէալիստները չեն հասկանում,
որ «բարեկամական կապիտալով» չէ կա-
րելի աղապին կուտար աստատանել
և ոչ էլ աղապին աղէտներ մարքել, այլ
ամէն բան դուրս կը գայ կիսատ-պատտ,
կարկատան պալիտալիստի։

Մեր քննական դիտողութիւնների
ներկայ կապիտալիստներից զուր է այն
հարցը, թէ ինչ վերաբերմունք ունե-
ցաւ կովկասահայ բուժաւորական դէպի
կամաւորական շարժումը։ Ստորեւ, մեր
խօսքը պիտի վերաբերէ նրա բռնած դի-
քին դէպի դաղթականական աղէտը։

(Մտակ)

Բ. ԻՇԽԱՆԻՆԻ

ԹՈՒՐԲԱ

նի անգամ գլխի վայր չըջան ընկելով
թուրք զորքերը խառնեցան որ իր դուր-
ծիքը ծանրապէս վնասուած էր. ուստի
ամբարանցի մը շուրջ բոլորեցան ա-
նոր անկումը դիտելու և օգնականորդ
դերի բռնկուեալ ամար. յանկարծ օդա-
նաւէն հոսմը մը արձակուեցաւ, որ ին-
կաւ ճիշդ ամբարանցիին վրայ և դայն
ու. թուրք զորքերը փոշիի վերածեցը:

— Ամուսին պակասութենէն, թուր-
քերը սկսած են անտառները անխնայ
հարկելու. Պէյրուսի հարաւային կողմը
հզորող զեղեցիկ չունեց անտառը, որ
Եգիպտոսի խորհրդի փայլուն կողմէ

անկուած էր իր Սուրիական արշաւան-
քին ժամանակ, և որ ամբարանցիներ
ընդհանրապէս զրոյացուցան էր իր
Պէյրուսիցիներուն համար. այսօր թրքա-
կան զանգիչ ամբարանցիներու հարուածին
տակ անտառներու շատագոյնը անկում
է. նոյն բաղդը կ'սպասէ Լիբանանու ա-
ւանդակին մայրիկներուն. Չին խնայուի
Պէյրուսի հովտին ընդարձակ ձիթա-
տաններն անկում. երբ մտածուի որ ձի-
թենին տարիներով մշակուելէ վերջ մի-
այն պտղատու կը դառնայ, մարդ կ'ընայ
զաղափար մը կազմել զործուած աւերու-
մին միտնելու վրայ. (Եր-Եր)

չառեկան նոյնքան կենդանի օրինակներով
պէսպիսեան, ներկաները լարուած պահ-
ցին ամբողջ քաղաքացիական ընթացքին.
Վերջապէս մօտ յորդոքի ներկաները
օրուան կարեւոր պահանջներն մէկ կ-
ղոյ կարմիր-խաչին օժանդակել, խոստ-
ովանելով հանդերձ թէ ինք մասնաւոր
պատուիրակի հանգամանքով մը չէր դար-
այդ հարցը մէջեւ դնելու. Տրամադրու-
թիւնները այնքան լաւ էին, որ վար-
չութեան հապճեկով պատրաստուած կար-
միր-խաչաւոր արկղիկը մէկ շրջագայու-
թեամբ 217 զր. ողջ հաւաքեց, որ նա-
խապէս հաւաքուած 73 զր.ով ընդամենը
290 զր. ողջ կը գտնուի գանձապահին
մօտ, յատկացուելու համար նպատակին.
Այդ միջոցին Պ. Աւետիս Աճէմեան, ըն-
կերակցութեամբ Պ. Աւետիս Պատմա-

ճեանի ֆիլիթին, «Կոստանթն» երգեց-
յոլով ներկաները, ժամը կէս դիւերն
անցած էր արդէն երբ ներկաները մեկ-
նեցան խանդավառ և զօժ. արտով:
Այս առթիւ զանազանութիւն մ'ըրած
կ'ըլլանք եթէ անցուղիի չը յիշենք թէ
Լիւթիքցիներու նորընտիր վարչութիւնը
նորանոր անգամակցութեաններով և դա-
նազան հասոյթի աղբիւրներով Լիւթիք-
ցիներու պիտո՞նէ կանոնադրելէ յետոյ,
մեծ ճիգեր կ'ընէ գրադարանը ճոխացնե-
լու, անցած մը ևս հաստատելով սօժ ընդ-
հանուր գաղափարը թէ Թանթալիներուն
բարոյական և մտաւորական սնունդը ջաւ-
քող մեր ազգ. հաւաքովայնը զաշխար-
հուած է Թանթայի Հայերու ջերմ համակ-
րանքովը:
Հ. ՀԱՅՈՒՆԻ

Լոնտոն, 17. — Աթէնքի քաղաքա-
պետարանը յոյժ փայլուն ընդունելու-
թիւն մը կ'ազմակերպէր ի պատիւ Պ.
Տընի Բոյէնի. որուն տրուեցաւ Աթէնքի
քաղաքացիութեան տիտղոսը:
Լոնտոն, 17. — Յայն ծովային նախ-
կին նախարար Պ. Սթրաթոն քաղաքա-
կան պաշտօնով Բարիք և Լոնտոն մեկ-
նեցաւ:
Մօք.
Լոնտոն, 18. — «Մուսուլման» Տէպան
կը ծանուցանէ թէ Բարիքի մէջ գումար-
ուած պատերազմ. յարուրդը որուն ներ-
կայ կ'ընէ անգլիացի ի սխարաբ, ըրն-
նաւ է Նորապետ ինքիւն և Յունաստանի
գիւրքը որ Գերմանիոյ կողմէ հակի կը
թուի. Խորհուրդը վիճաբանած է գերմա-
նական էնթրիկները ձախողեցնելու մի-
ջոցներուն վրայ. «Թան կ'ընէ թէ Բարիք
գումարուած պատերազմ. միջազգային
խորհուրդը պիտի հրաւիրէ իտալիան իս-
կայն միջամտել Պալատեան պատերազ-
մին և Ալպանիոյ համար զօրք ղրկել:
ՌՈՒՄԵԼԻԱ
Լոնտոն, 17. — Ռումէն պաշտօն. օր-
կան պատերազմ. նախարարութեան մէկ
հրամանագրեր կը հրատարակէ որ իրա-
ւունք կուտայ երկրին պաշտպանութեա-
նը օգտակար եղող բոլոր ապրանքները
և իրեղէնները դրամելու:
Մօք.
ԾՈՒՄԵԼԻԱ
Լոնտոն, 17. — Պատերազմ. նախա-
րարութիւնը կ'իմացնէ թէ «Անկիլա»
հրամանագր-նաւը այսօր Մանչի մէջ ա-
կանի մը դարձուելով ընկղմած է. Մէջը
գտնուող 385 անձերէն շուրջ 300 հոգի
ազատուած են պահուցութիւն կատարող
շոյնաւոր մը կողմէ. Ուրիշ աղաւթարար
նաւ մը ընկղմեցաւ ուրիշ ականէ մը:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐՈՆԻԿ

ՀԱՅՈՑ ԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԻՋԳԵՏԻԿ ՀԱՅՐԵԸ ԵՒ ԱՆԳԼԱՅԻՐ

Լոնտոն, 17. — Լորտ Բոյէնի Սէնի-
արտ. գործոց դեր-նախարարը, ծանոյց
թէ Միջգետքի անդլ. ուժերուն հրա-
մանատար Ջօր. Նիքսըն կը ջանայ իրենց
երկրէն վտարուած Հայերուն օգնութեան
փութալ. Ջօրքարարներէն մէկը պար-
ծենցած է ըսելով թէ ինքը և իր բարե-
կամները վեց ամսուան ընթացքին աւելի
Հայեր սպաննած են՝ քան Ապրիլի Հա-
միտ 30 տարուան մէջ. Գրեթէ կատա-
րելապէս հաստատուած է թէ Գերմանա-
ցիք Հայերու կոտորածներուն պատաս-
խանատու եղած են:
Մօք.

Անցեալ օտքու ընտանեօք քաղաքս
հասաւ Գաբրիէլ Գալուստեան վարժա-
նայ նախկին տեսուչ Տ. Անդրանիկ Կա-
րապետեան, որ չորս տարիէ ի վեր կը
պաշտօնավարէր իրեն տեսուչ Պարտի-
զակի ազգ. վարժարանին մէջ. Տ. Կարա-
պետեան յայտած է, որպէս ամերիկացի-
պատակ, հեռանալ Պարտիզակէն օգոստոսի
վերջը երբ տեղւոյն ամբողջ հայութիւնը,
տեղեւան եղած, երկրթուղիի գծին
ուղղութեամբ կը գլուէր դէպի ներսերը:
Պարտիզակի Հայոց դիմադրութեան և
ջարդի մասին լուրերը ամբողջովին սը-
խալ են. Տ. Կարապետեան երկու ամիս
Իզմիր մնացած և վերջին անգամ հոնից
մեկնած ըլլալով՝ Իզմիրի Հայոց մասին
ապահովիչ տեղեկութիւններ կուտայ.
Կ. Պոլսոյ Պատր. փոխանորդ Տ. Երուանդ
Մ. Վ. Փէրտահեանի անձնասպանութեան
լուրն ալ սխալ պէտք է ըլլայ՝ քանի որ
մինչև 15—20 օր առաջ Պոլսոյ թերթերը
կը յիշատակէին, կ'ըսէ, իր այցելու-
թիւններն ու իր մասնակցութիւն-
ները զանազան ժողովներու ի փոխարէն՝
Աթիոն-Գաբրիէլեանի մէջ վախճանած
է Արմաշի փոխ-վանատար և Կարմիրկոն-
տեսուչ Միսրոպ Կապ. Նարայեան, չարա-
չար ծնծուած և ուժասպառ հոն հասնելէ
ետք:

Վանի օրացի Երանջի Զին. Կառա-
վարիք, փոխ-գնդապետ Ալֆրէտ Իօսօֆ-
վիչ Տէրմէնը, Հոկտ. 17-ին իր պաշտօնա-
տեղին ուղեւորած է. իրեն կ'ուղեկցի
200 հոգիներ կատարուելու գումար մը
վանիցի Պ. Արմանի Եկարեանի ղեկա-
վարութեամբ, և որը պիտի աշխատի
շրջանի խաղաղգաման:

Փոխ-գնդապետը, ինչպէս նաև խում-
բը էջմիածին պիտի հանդիպին Վն. Կա-
թողիկոսին օրհնութիւնը ստանալու հա-
մար:

«Մօսկի» մէջ կը կարդանք. — Ամ-
բողջ Տրամադրանի վրայէն բռնկուած է
ապստամբութեամբ ոչ միայն հայկական
այլ և մասնաւորապէս աղաքանախութեան
մի մասի, որ այլ ևս անկարող է համ-
բերել տեղական իշխութիւններին ճշ-
շուսներին Այդ իշխանութիւնները յար-
ջուելու են դրանի ամեն ինչ, նոյնիսկ
վերջին պուր հաջահատիկը և զգեստ-
ները:

Հ. Ե. Ք. ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ (Գանիք)

Հոկտ. 21 կիրակի օր ժամը 10.45
պիտի բանախօսէ Տիար Խ. Գուրեան
նիւթ ունեւորող «Հայ ցեղի վերապ-
րելու պայմանները» Փափաքողները
սիրով կը հրաւիրուին:

ԿԻՄՆԱՐԱՍՍ

ԱԶԳ. ՇԱՀԵՐՈՒ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻԱՆ

Վան. Պոլսոյ Նուպար փաշա հետեւ-
եալ նոր պաշտօնները ստացած է Ազգ.
Հիմնադրանքի հանգանակութեան հաշուոյն.
Նիւ-Եօքէն, Ամերիկայի Կեդր.
Ծանփախումը (Յոր վճարում) 45,000
Տիկ. Ն. Տ. 1,000
Տ. Ստեփան Տէր Յովսէփ 300
Համադրումը՝ Փր. 16,300

Հ. Բ. Բ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Հ. Բ. Բ. Միւրեան Բօր-Սայիտի «Սի-
տուան» վարժարանի Տիկնանց Մանա-
խումբը Հնդկականութեամբ ստացած է
հետեւեալ նուիրատուութիւնները. —
Վան. Նադուպ Արթիւր փաշա՝ 10
ժր. հաստ խաբի, Ե. Ալաթի մէջ՝ 250
զոյղ լաթ-շուանէ կոշիկ, Տ. Բիւզանդ
Մարաթի՝ 100 զր. անտալ կոշիկ, Կ. Եւ-
րոմեանի պէ՛ 180 խաբի գլխարկ,
Այրի Տիկ. Մ. Պարսոն՝ 3 տուր. հագուստ,
6 իրանաղբաւ և 12 շրջաղբաւ, Տիկ.
Ն. Տէվլիթեան՝ 65 մ. խաբի, Մօսկիտ
Մուսա՝ 25 մ. հաստ խաբի, Հակ Ամէտ
Բառուտի՝ 50 մ. հաստ խաբի, Թէվֆիք
Սալէտ՝ 37 մ. հաստ խաբի, Տ. Տ. Շաշեան՝
27 մ. խաբի:

— Խան-Խալիլի Հայ Ոսկերչաց Նը-
պատամատոյց Ծանփախումքն յայտ-
նած փափաքին համաձայն, յիշեալ մարմ-
նոյն միջոցաւ ի նպատակ Բօր-Սայիտի
կիլիկեան գաղթականներուն հանգանակ-
ուած դրամով 300 քաղաքէ անկողին-
ներ պատրաստուելով Հ. Բ. Բ. Միւր-
եան կողմէ Բօր-Սայիտ զրկուեցան,
մաս մը հիւանդանոցին, մնացեալն ալ
ծծմայր, հիւանդ և յիւ կիներու բաշ-
խուրդու համար:

Բօր-Սայիտի մեր թղթակցին այսօր-
ուան նամակին կը քաղենք հետեւեալ
հատուածը. մնացեալը թողլով յորդոգին.

«Բարեւոյս ուխտաւորութիւն մըն ալ
ունեցանք երէկ, յանձին Տիկ. Ա. Մեւ-
րեանի, որ եկած էր ընկերակցու-
թեամբ Գ. և Կ. Մեւրեանի տան պաշ-
տօնեաներէն Պ. Բօլ Սօրլուին. Յիշեալ
տունը նուէրներու առատութեամբ մը
կուգայ օղողելու հիմքի միջոցաւ, 800
վերմակ, 1100 օխա ոտք, 1000 օխա պը-
կուր, 150 օխա բուրխ, 100 օխա ձիթա-
խալ, 4 թիթեղ պիտեղի, 1 տակա-
պանիք, 2 տակաւ ձիթապտուղ, 25 տուր.
կոշիկ, ևն. նոյն տան միջոցաւ Տիկ.
Օլիա Լազարէվիչ զրկած է՝ 24 կոնք, 3
պարկ անտա, 40 տղ. թաշկինակ, 100
խաղաւ. իսկ Տիկ. Վերթիսի Օմանեան-
եան նուիրած է 2 կարի մեքենայ, 1
պարկ սիսեւ, 1 ծր. պատմ, 1 ծր. ա-
մերիկան Հաղա՛ր ապրին նուիրատունե-
րը Տիկ. Ա. Մեւրեանի, իր իսկ ներ-
կայութեան վաղը պիտի բխուի մը
մատաղ կուտայ հիմքի 4000/ն, որուն
զոյր պիտի ըլլայ պարսաւ հորթ մըն:

Թանքային կը գրեն մեզ. — Ընթեր-
ցարարի վարչութեան մասնաւոր հրա-
ւերանի անցեալ շաբաթ իրենց քաղաքս
ժամանեց Տիար Յ. Գալաւան և բանա-
խօսեց Ընթերցարարին մէջ ուր ներկայ
էր զաղութը գրեթէ ամբողջութեամբ
վարչութեան կողմէ երկնային բացու-
լով բնծ հրաւիրուեցաւ բանախօսը որ
ժամ իր անընդհատ խօսեցաւ իրեն յա-
տակ ճիւղն օճող՝ ներկայ աղք. տաղ-
նապին շուրջ իր տեսութիւնները որքան

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՆԵՐ

Արեւմտեան Զակառէն

ԱՆԳԼ. ԳԱԼԼԻՔԸ ԶՈՒՆՈՒՅԻ ՄԷՋ

Լոնտոն, 17. — Արտ. գործոց նախա-
րարութիւնը կ'իմացնէ թէ Պ. Ա. Գալլիք. Ս. Եր-
ման Զօր, ընկերակցութեամբ զինուո-
րական, ծովային և գիւնապետական
խորհրդականներու, Բարիք հասան Փրանս.
կառավարութեան հետ խորհրդակցելու
համար:

Բարիք, 18. — Անգլիացի նախարար-
ները Պ. Պ. Բուանքաբէ, Պրիստի, Կա-
լիէնի և Ժօֆրի հետ խորհրդակցեցան.
Հայերէնի էլիքէն մէջ ըրին:

Բարիք, 18. — Արտաքին գործոց պաշ-
տօնատան մէջ անդլ. նախարարներու
խորհրդակցութեանը կէս օրէ վերջ մին-
չեւ ժամը մէկ տեւեց շաշին վերջ էլի-
քէն մէջ խորհրդակցութիւն մը տեղի
ունեցաւ որ երկուսիս միջեւ ժամը 7-ը
տեւեց. Անդլ. նախարարները երկուսիս
էլիքէն մէջ ծաշէ վերջ Լոնտոն մեկ-
նեցան. Այս պատճառով ապագայ խոր-
հրդակցութեան մը նախարարը կը նը-
կատուի, որուն Ռուսիա և Իտալիա ևս
պիտի մասնակցին:

Բարիք, 18. — (Պաշտօն.) Լօսի շուրջ,
Անկրի և Սուշէի մէջ երկուստեք բաւա-
կան ուժերն թնդանթաճութիւններ
Ֆէյի հարաւակողմի անտառին և Բէրօնի
հարաւարեւմտ. կողմին մէջ կեդրոնաց-
եալ ամբարանութիւններ կատարեցին
որոնց արդիւնաւորութիւնը հաստատ-
ուած է Շամբանի մէջ Նալալէի ա-
ղաքակին շրջանը և Թանիլի մօտ հրե-
տանի կողմը միշտ կը շարունակուի
Արկոնի մէջ երկու ական պայթեցուցիչը,
որոնք մեծ տարածութեան մը վրայ
գերման խրամները աւերեցին:

ԼՈՐՏ ԲԻՋԵՐԻ ՊԱՇՏՊԱՆ ԱՐԵՒԵԼԻ ՄԷՋ

Լորտ Բիջերի Հանրապետական կա-
ռավարութեան հետ խորհրդակցելու և կա-
տարելապէս համաձայնելու վերջին է որ
Արեւել. Միջերկրական մեկնած է. ան
կարգաւ պիտի այցելէ — իր այցելու-
թեանց կարգը չենք ճշդը — Տարածելը,
Եգիպտոս, Մակեդոնիա և Յունաստան
կորս մղուած և մղուելու հաւանական-
ութիւն ունեցող զանազան ճակատները
պիտի թնէ և Լոնտոն ու Բարիք պիտի
տեղեկագրէ իր քննութեան արդիւնքը,
որ պիտի յանգի Գալաւիցիներու միջև
ճիգերու կատարեալ համակարգութեան
մը կամ թերեւս չհաւատարմութեան
նարկներու:

Բարիք, 16. — Գերման օդանաւ մը
Տէօքէլքի մէջ տրուածներին վրայ
հոռմերը նետելով քաղաքային բնակչու-
թեան մէջ մէկ քանի զոհեր պատճառեց:

Լոնտոն, 18. — Անգլ. կառավարու-
թիւնը զեկոյցով մը կ'ըսէ թէ մինչեւ
հիմա Միջերկրական Դաշակիցեան
բուն 475 միլիոն ոսկի փոխառութիւն
մը ըրած է:

Տարածակի մէջ

Լոնտոն, 17. — Այսօր կը ծանուցա-
նեն թէ Մարաշախ Մաքէնըն կ'ըլ-

պօլուի թերակղզին ընդհ. հրամանա-
տարութիւնը պիտի ստանձնէ. Մօք.

Լոնտոն, 15. — Թուրքիոյ Սուլ-
թանը Օսմ Ներսի. Ժողովոյ բացման
ներկայ գտնուեցաւ. Մօք.

Սերպիական Զակառէն

Լոնտոն, 16. — Այսօր կ'իմացնեն
թէ Սերպիք թէթօյն Պուկարներն
վերադարձելով 500 զերի և աղմամբ-
թերքի ու պարէնի կարեւոր աւար մը
առած են:

Լոնտոն, 15. — Սերպ կառավարու-
թիւնը կ'իմացնէ թէ Գերմանացեաց Սեր-
պիոյ մէջ բռնած պերիներուն մեծամաս-
նութիւնը երկրին ընակչութեանը բաղ-
կացած է և ոչ թէ զինուորներէ:

Լոնտոն, 16. — Գարաւաղցիները Նո-
վի-Պաշարի սանձաղին մէջ Աւստրիաց-
եաց յաղթեցին ծանր կորուստներ պատ-
ճառելով անոնց. Մօք.

Լոնտոն, 16. — Դեպքական մար-
մինը հաւանորէն Շաքարա պիտի քաշ-
ուի. Այսուհանդերձ զինուորները առա-
ջին կարգի ամբարաններ կը շինեն
Մանաթերի շուրջ. Մօք.

Սերպիկ, 16. — Վերջին լուրերը
կը ձգտին ցոյց տալ թէ Պուկարները
կարեւոր օդադորք վերստացած կը ջա-
նան թէթօյն շրջանին մէջ Պաշտօնայի
կիրքին արեւմտեան կողմը քաղաքի շար-
մամ մը կատարել և կ'ապաւնեն Բրի-
լէի և հաւանականաբար Մանաթերի:

Լոնտոն, 16. — Սերպիկին կ'իմաց-
նեն թէ Սերպիք սկսան քաշուի Պա-
պուշայի կիրքին շուրջ իրենց ամրաց-
եալ դիրքերէն Պուկարներու կատարած
շրջապիկ շարժումին հետեւանք. Ասոնց
նպատակակէտը Բրիլքը և Մանաթերը
կը թուին Միւս կողմէ վերջին ժամու-
լուրերը կը յայտնեն թէ թէթօյն շրջ-
անին մէջ Պուկար յարձակումը ծա-
րայեղօրէն բուռն եղած է: Ճիւղացիք
կը շարունակեն պաշտպանել Սերպի-
ալ հեղքը, բայց մինչև հիմա Սերպի-
քուն ու է օգնութիւն չեն կրցած ընել:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Լոնտոն, 16. — Եռնական դաշինք
որոնց Սերպ զինուորներուն հետ միւս-
նոյն եղանակով վարուի, ինչպէս Գաշ-
նակիք բանակներուն հետ. Միւս կողմէ
Դաշնակիք և Սերպ բանակներուն համար
Եռնաստանի մէջ չեղող դատի մը հա-
տատուելու մասին ծրագիր մը կը մշակ-
ուի: Մօք.

Աթէնք, 17. — Պ. Տընի Բոյէն և
րեկոյնի ժամը 11ին հոս հասաւ Կայա-
րանին մէջ ընդունուեցաւ Փրանս, դեմ-
պան Պ. Կիլիքի, Պ. Ալեքիսիանի, Պա-
կայոցեղցի, Աթէնքի քաղաքապետ Պ.
Պէնաքի և քաղմաթի. քաղաքական ան-
նաւորութեանց կողմէ. Կայարանին մին-
չև պանդոկ տանող պորտան լուսաւոր-
ուած էր ծրանագի նախարարը բուն
ծախողջոյններու առաւելայ եղաւ. Պա-
րիկին առջև ցոյց մը տեղի ունեցաւ և
Պ. Տընի Բոյէն պաշտպանին երեւցաւ
Ծուցարարները յետոյ Փրանս. դեպքա-
նատան առջև դացին «Մարտիկ» կը-
ղբելով:
Հ.

ՌՈՒՄԵԼԻԱ

Լոնտոն, 17. — Ռումէն պաշտօն. օր-
կան պատերազմ. նախարարութեան մէկ
հրամանագրեր կը հրատարակէ որ իրա-
ւունք կուտայ երկրին պաշտպանութեա-
նը օգտակար եղող բոլոր ապրանքները
և իրեղէնները դրամելու:
Մօք.

ԾՈՒՄԵԼԻԱ

Լոնտոն, 17. — Պատերազմ. նախա-
րարութիւնը կ'իմացնէ թէ «Անկիլա»
հրամանագր-նաւը այսօր Մանչի մէջ ա-
կանի մը դարձուելով ընկղմած է. Մէջը
գտնուող 385 անձերէն շուրջ 300 հոգի
ազատուած են պահուցութիւն կատարող
շոյնաւոր մը կողմէ. Ուրիշ ա

